

FORMÁDI KATALIN¹ – HUNYADI ZSUZSA² –KOPPÁNY KRISZTIÁN³ – NÉMETH SZILÁRD⁴ – SOLT KATALIN⁵ – ZSIGMOND SZÁVA⁶

Barátok és családok fesztiválja Tatán – avagy Víz, Zene, Virág Fesztivál

Absztrakt

A tanulmány célja a Víz, Zene, Virág Fesztivál (VZV) társadalmi és gazdasági hatásainak elemzése, bemutatása esettanulmány formában. Az esettanulmány szerkezete öt részre tagolódik: a fesztivál általános bemutatása, a látogatói kérdőíves vizsgálat elemzése, a lakossági kérdőíves vizsgálat elemzése, a fesztivál gazdasági hatásainak bemutatása, valamint a jövőbeli fejlesztési irányok.

Az esettanulmány szekunder és primer adatgyűjtésen alapul, amely a Budapesti Gazdasági Egyetemen 2017-ben kezdődött EFOP-3.6.1-16-2016-00012 kódszámú „*Innovatív megoldásokkal Zala megye K+F+I tevékenysége hatékonyságának növelésért*” című Európai Unió finanszírozású projekt keretében a Fesztiválgazdaságtani Kutatócsoport együttműködésében valósult meg.

Kulcsszavak: Víz, Zene, Virág Fesztivál, fesztiválok társadalmi és gazdasági hatása

---

¹ Pannon Egyetem, Marketing Intézeti Tanszék, egyetemi docens formadi.katalin@gtk.uni-pannon.hu

² Budapesti Gazdasági Egyetem, tudományos munkatárs, hunya322@gmail.com

³ Széchenyi István Egyetem, Nemzetközi és Elméleti Gazdaságtan Tanszék, egyetemi docens koppanyak@sze.hu
Budapesti Gazdasági Egyetem, tudományos főmunkatárs, koppany.krisztian@uni-bge.hu

⁴ Budapesti Gazdasági Egyetem, Menedzsment Tanszék, főiskolai docens nemeth.szilard@uni-bge.hu

⁵ Budapesti Gazdasági Egyetem, professor emerita, solt.katalin@uni-bge.hu

⁶ Budapesti Gazdasági Egyetem, Menedzsment Tanszék, adjunktus zsigmond.szava@uni-bge.hu

1. Víz, Zene, Virág Fesztivál bemutatása

Az 1993-ban született hagyomány a Víz, Zene, Virág Fesztivál Magyarország 10 legismertebb fesztiválja közé tartozik a Magyar Turizmus Zrt. közlése alapján. Június negyedik hétvégéjén Tatán rendre tömegek gyűlnek össze, és élvezik a térség és hazánk egyik legnagyobb összművészeti rendezvényét, azt a fesztivált, amely hét színpadon, többek között a tatai Öreg-tó felszínén és a tatai vár kertjében zajlik. A háromnapos forgatag csúcspontja a hagyományos szombat esti műrepülő show, valamint az azt követő, több tucat lámpással kivilágított csónakot és hajót felvonultató vízi karnevál, illetve a tűzijáték. (VZV, 2019)

A fesztivál nevében is igyekszik tükrözni értékeit. A víz a környezet védelmét, az egyre fontosabbá váló ökológiai tudatosságot jelképezi a víz közelsége mellett, amely meghatározza a fesztivál arculatát és programjait. A zene a társadalmi befogadást, a toleranciát, a közösség felé való nyitást fejezi ki. A virág pedig a testi-lelki harmóniát jeleníti meg a rendezvényen, díszletet, háttérrel és keretet adva az eseményeknek. (VZV, 2019)

1.1. Fesztivál jellemzői

Az alábbiakban a VZV jellemzőit mutatjuk be az 1. ábrán keresztül, amelynek struktúrája illeszkedik az alábbi felsoroláshoz: (1) a fesztivál típusa, (2) a fesztivállal kapcsolatos időbeli horizontok, (3) a fesztivál üzleti modellje, (4) a fesztivál célcsoportja, (5) a fesztivál minősítései és (6) elérhetőségei.

1. ábra: A VZV jellemzői

Forrás: Saját ábra

2. A látogatói megkérdezés eredményei

2.1. Módszertani háttér

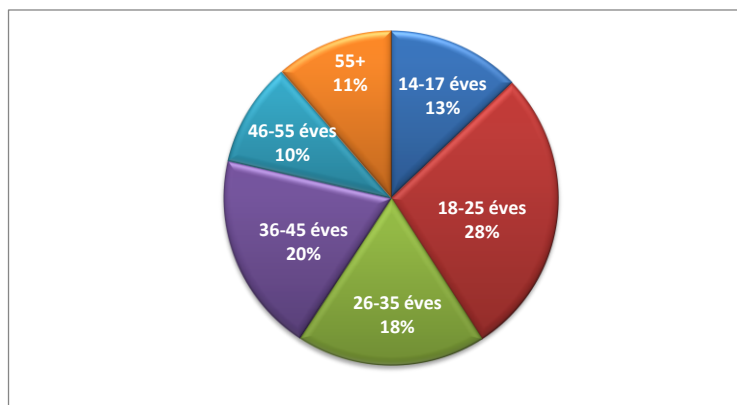
A fesztivál látogatóinak összetételét, főbb demográfiai jellemzőit, azaz nemét, életkorát, iskolai végzettségét és lakóhelyét kétféleképpen is mértük a 2018-ban megvalósult adatfelvétel során. Amellett, hogy a közönség számára készített, a fesztivállal kapcsolatos véleményeket feltáró „közönség” kérdőíven szerepeltek ezek a fontosabb demográfiai adatok, egy külön „demográfiai” kérdőívvel is dolgoztunk, melyek sok embertől, gyorsan lekérdezhetőek, és csak ezeket a demográfiai adatokat tartalmazta. Így elértük, hogy a fontos alapinformációk a látogatók nagy számáról álljanak rendelkezésre. Összesen 804 demográfiai kérdőív készült el, szemben a hosszabb, közönség kérdőív 440 körüli számával. Mivel feltételeztük, hogy a válaszoló kedv nem egyenletesen oszlik meg pl. a férfiak és nők között, ezzel a dupla mérés módszerrel szándékoztunk ellensúlyozni a minta várható torzulását. Feltételezésünk beigazolódott, míg a demográfiai gyorsteszt eredménye szerint a látogatók 59%-a nő és 41%-a férfi, addig a hosszabb kérdőívre is válaszolni hajlandók körében ez az arány 67% (nő) ill. 33% (férfi) volt. Jelentős eltérések voltak az iskolai végzettség és a lakóhely tekintetében is; a magasabb végzettségűek és a távolabbról érkezők nagyobb arányban voltak hajlandóak a

kérdésekre válaszolni, mint a képzetlenek, és a helyi lakosok. Az életkor szempontjából nem különbözött jelentősen a kétféle adat. Ezeket az eltéréseket súlyozásos módszerrel korrigáltuk, melynek során a 804 „demográfiai” kérdőív nem, iskolai végzettség és a lakóhely távolságára vonatkozó arányait vetítettük rá a 437 fős „közönség” kérdőív mintára.

2.2. A fesztivál közönség összetétele, demográfiai jellemzői

A fesztivál látogatók⁷ 59%-a nő, 41%-a férfi. A 14 év feletti közönség átlagos életkora 33 év. A 14-25 év közöttiek aránya 40%, a 26-45 éveseké szintén 40% körüli. Minden ötödik látogató 45 évnél idősebb.

2. ábra: A VZV fesztivál látogatóinak életkori megoszlása

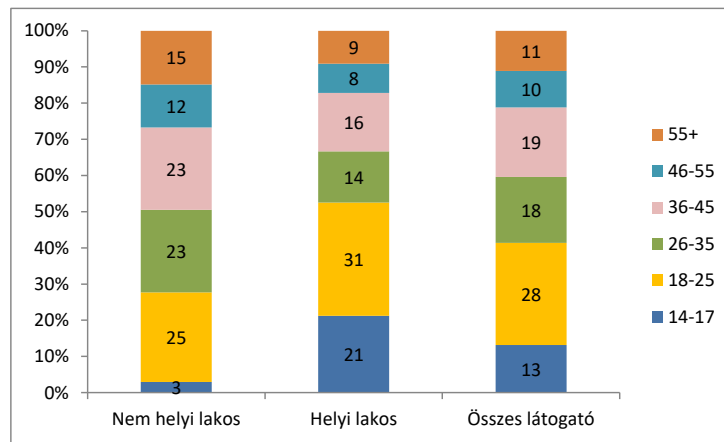

Forrás: Saját ábra

A jellemző iskolai végzettség az érettségi, a közönség fele végzett valamilyen középiskolát, és 14% még jelenleg is középszintű iskolában tanul. A diplomások aránya 25%, további 6% egyetemre, főiskolára jár. A legfeljebb 8 osztályos alapfokú végzettség, a közönség mindössze 4%-ára jellemző. A helyi lakos fesztiválózóik fiatalabbak, mint a távolabbról érkező vendégek (átlagéletkoruk 30 vs. 37 év).

⁷ A látogatónak nevezett sokaság a megkérdezettekre érvényes, a gördülékeny megfogalmazás érdekében a szövegben a megkérdezett látogató helyett röviden látogatót használunk.

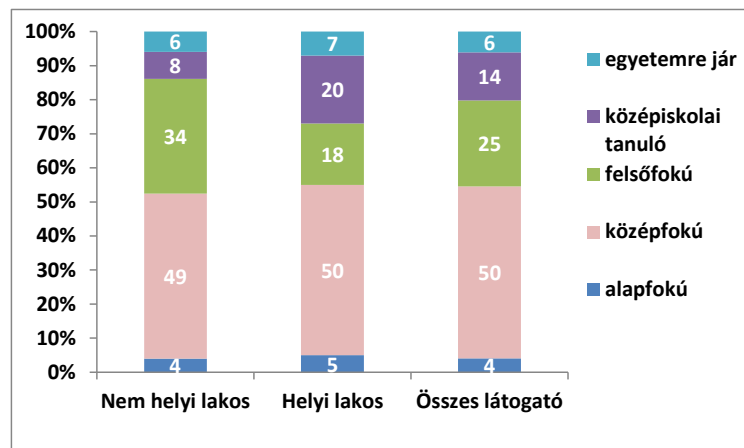
3. ábra: A helyi és nem helyi közönség életkor szerinti összetétele

Forrás: Saját ábra

A távolabbról érkezők körében közel dupla annyi a diplomás (34%), mint a helyiek között (18%), ami részben szintén a helyi fesztivállátogatók fiatalabb voltára vezethető vissza.

4. ábra: A helyi és nem helyi közönség iskolai végzettség szerinti összetétele

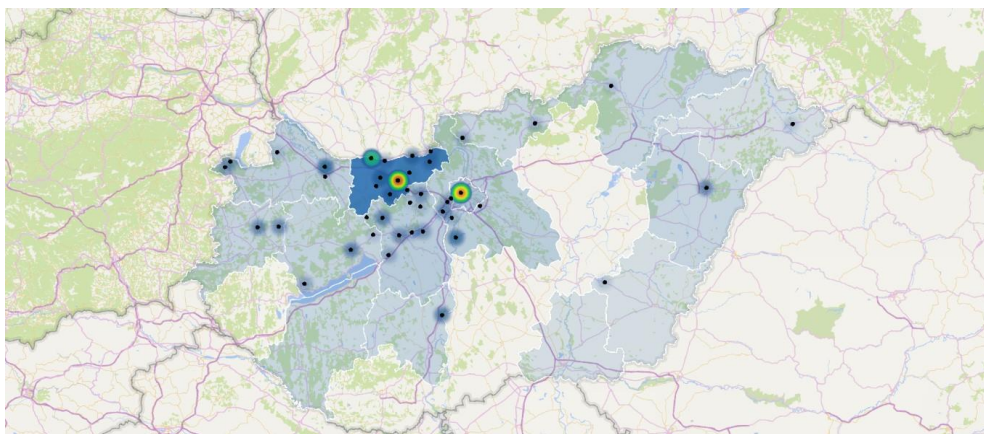

Forrás: Saját ábra

De mit is értünk helyi lakos fogalmán? A helyi lakos fogalmát nehéz meghatározni, kérdés milyen vonzáskörzetben gondolkodunk? A tataiak aránya 20%, a 10 km-re lévő, és gyakorlatilag Tatával egybeépült Tatabányáról érkezett a közönség 10%-a; tehát e két település adja a közönség egyharmadát. Összességben a látogatók valamivel több, mint fele helyben, illetve 20 km-es körzetben lakik. (A továbbiakban őket tekintjük helyi/környékbeli

közönségnek.) A fesztivállátogatók egyharmada 50 km-nél távolabbról érkezik, 100 km-nél is nagyobb utat a látogatók 10%-a tett meg a fesztivál kedvéért, az átlagos távolság 53 km. A közönség zöme négy megyéből érkezett: Komárom-Esztergom (60-65%), Pest (8-10%), Győr-Moson-Sopron (5-7%), Fejér (4-6%) megyékből.

5. ábra: A látogató közönség területi megoszlása

Forrás: Saját ábra

Becslésünk szerint a budapestiek aránya 3-7% között lehet. A határon túliak aránya 5-6%. Mindezek alapján a tipikus VZV látogató tehát 33 éves, érettségizett Komárom-Esztergom megyei lakos.

2.3. Fesztivál látogatási szokások, információ forrás

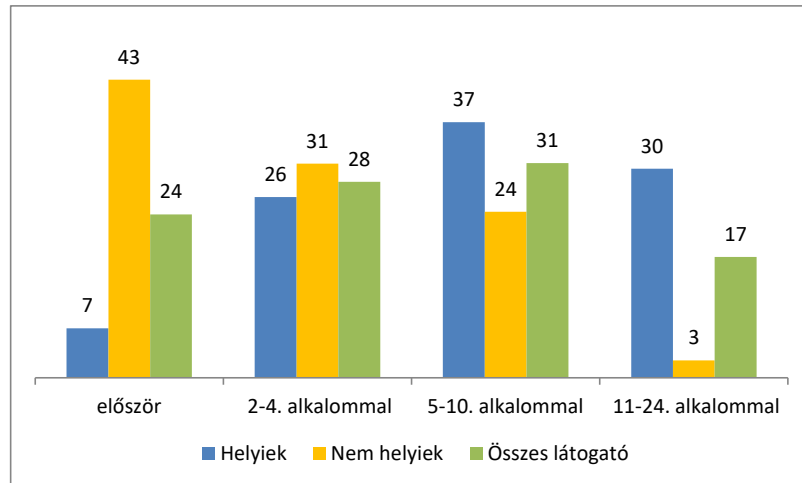
A közönség háromnegyede (75%), nem először járt a fesztiválon. A helyiek értelemszerűen gyakrabban látogatják a fesztivált, mint a nem helyi lakosok. Az első alkalommal látogatók aránya a nem helyiek körében 43%, a helyieknél 7%. A tataiak átlagosan 9. alkalommal, a nem helyiek harmadszor jártak a fesztiválon. Az átlagos látogató hatodszorra volt jelen.

A közönség 37%-a - a nem helyiek 80%-a - kifejezetten a fesztivál miatt érkezett Tatára, 10% ugyan valamilyen más célból járt Tatán, de a fesztivált is felkereste.

Az eddigiek alapján nem váratlan eredmény, hogy a fesztiválról való tájékozódás zömében a korábbi tapasztalatok és a személyes információk alapján történt. A nem helyi lakosok is a személyes információkból értesültek a legnagyobb arányban (41%), vagy jártak már korábban a rendezvényen. A fesztivál saját honlapja, közösségi média illetve az internet

egyéb szegmenseinek a szerepe kb. 20-20% a tájékozódásban. A hagyományos médiát tekintve a rádió a leghatékonyabb információ forrás, de a látogatóknak csak 7%-a említette, hogy a rádióból (is) hallott a fesztiválról.

6. ábra: *Hányadszor látogat el a Víz, Zene, Virág Fesztiválra?*

Forrás: Saját ábra

1. táblázat: *Honnan értesült az idej a fesztiválról?*

Információforrás	%
itt / a környéken lakik, tud róla	54,2
járt már korábban a fesztiválon	31,7
személyes ismerőstől, baráttól, rokontól hallott róla	41,3
nyomtatott sajtóból	1,5
rádióból	6,9
televízióból	4,1
plakátról	4,6
a fesztivál saját honlapjáról, Facebook oldaláról	19
interneten egyéb módon látta (programajánló, online hirdetés, stb.)	19,5
épp a településen járt, „belecsöppent”	1,9

Forrás: Saját szerkesztés

Az információ források hatékonyságát, az első látogatók válaszai jobban érzékeltetik, mint a sokadszorra a VZV-re látogatóké, akiknél inkább az emlékeztető, figyelemfelhívó funkciót töltik be a reklámok. Az első alkalommal látogatók fele szóbeszéd útján és 13% a FB oldal illetve más internetes megjelenésen (16%) keresztül (is) értesültek a rendezvényről. A

klasszikus médiának kevés szerep jutott, a sajtót senki nem említette, a rádiót és a tv-t 4-4 %, a plakátokat 1%.

2. táblázat: *Honnan értesültek a fesztiválról az első alkalommal látogatók?*

Információforrás	%	N
ismerőstől hallotta	52,3	45
itt/környéken lakik	16,4	17
internet	16,3	14
FB	13,1	11
rádió	4,5	4
tv	4,4	4
itt járt éppen	4,4	4
plakát	1,4	1
sajtó	0	0

Forrás: Saját szerkesztés

2.4. A fesztivál turisztikai vonzereje

2.4.1. Utazási és szállás költségek

A turisztikai vonzerő egy eleméről – a kifejezetten a fesztivál miatt Tatára érkezők 37%-os arányáról már esett szó. Emellett az is fontos turisztikai szempontból, hogy mivel érkezik a városba és hány napot, illetve vendégéjszakát tölt a városban a fesztivál közönsége.

A közönség egynegyede (26%) egy napon volt jelen a fesztiválon, egy ötöde (20%) 2 napon, és több, mint fele (53%), mind a három napon meglátogatta a rendezvényt. A fesztivál három napjából átlagosan 2,3 napot töltöttek a fesztiválon, a helyiek az átlagosnál kevesebbet (2,1) a nem helyiek az átlagosnál többet, 2,5 napot.

A nem helyi fesztivál látogatók 75%-a autóval érkezett, 14 % busszal, 9 % pedig vonattal. A nem helyiek körében az egy utazó főre eső utazási költség 2200 Ft volt. A teljes mintára számítva 510 Ft. A nem helyi lakosok fele nem tölt Tatán egy éjszakát sem. Egyharmaduk egy vagy két éjszakát, 14% hármát, 5 százalékuk pedig 4-5 éjszakát.

A nem helyiek ugyan 2,5 napot töltenek a fesztiválon, de ez nem jelenti azt, hogy Tatán is alszanak legalább egy éjszakát. Mivel a fesztivál vonzáskörzete átlagosan 80 km, a

távolabbról érkezők egy része hazamegy éjszakára, feltehetően azért, mert ez olcsóbb, mint szállást bérelni.

A közönségnek összesen 14%-a lakott valamilyen fizetős szálláshelyen: ebből 8% szállodában vagy panzióban, 6% sátorban, kollégiumban, vagy más helyen. A közönség egytizede ismerősnél, rokonnál, barátnál szállt meg, ahol nem kellett a szállásért fizetni. A szállodákban átlagosan 11.500 Ft-ért, a vendégházakban 7150 Ft-ért szállt meg egy fő egy éjszakára. A sátor, lakókocsi, camping szállás 3200 Ft, a kollégium 1500 Ft volt. Egyéb helyen 5000 forintért laktak fejenként.

3. táblázat: A különböző típusú szálláshelyek átlagos ára (éj/fő)

szállástípus	Ft	fő
szálloda	11515	15
vendégház, panzió	7150	14
sátor, lakókocsi, camping	3237	15
kollégium	1500	1
egyéb helyen pénzért	5000	1
Összesen:	7014	46

Forrás: Saját szerkesztés

2.4.2. A napi kiadások összege

A fesztiválokon ételre és italra költenek általában a legtöbbet a látogatók. Emellett sokszor valamilyen vásárfiát, ajándékot is többen vesznek, és egyéb, a fesztiválon kívüli programokra is költenek.

A felnőttek a fesztivál egy napján a jegyeken kívül, átlagosan 7000 Ft költenek el (közel 10%-a nem költ a fesztiválon, vagy nem mondta meg mennyit költött). A közönség 20%-a érkezett egy vagy több gyerekkel, ők átlagosan 5600 Ft-ot költenek a gyerekekre (átlagosan 1,5 gyerekkel érkeznek). Ebből az összegből 2000 Ft étkezésre, 1900 Ft ajándéokra, és 1000 Ft valamilyen szórakozásra, programra és 600 Ft egyéb kiadásokra esik. A gyerekekre nem költők (vagy adatot nem szolgáltatók) aránya szintén 20%.

4. táblázat: *A Viz, Zene, Virág Fesztivál közönségének kiadásai (Ft/fő/nap)*

kiadás típus	N	min. (Ft/nap)	max. (Ft/nap)	átlag (Ft/nap)	szórás
étel	437	0	5000	1909	1609
alkohol	437	0	15000	1762	2728
nem alkohol	437	0	10000	920	1136
ajándék	437	0	50000	1619	3820
egyéb program	437	0	10000	359	1238
egyéb kiadás	437	0	20000	388	1865
összesen				6957	

Forrás: Saját szerkesztés

2.4.3. Összes kiadás a fesztiválon

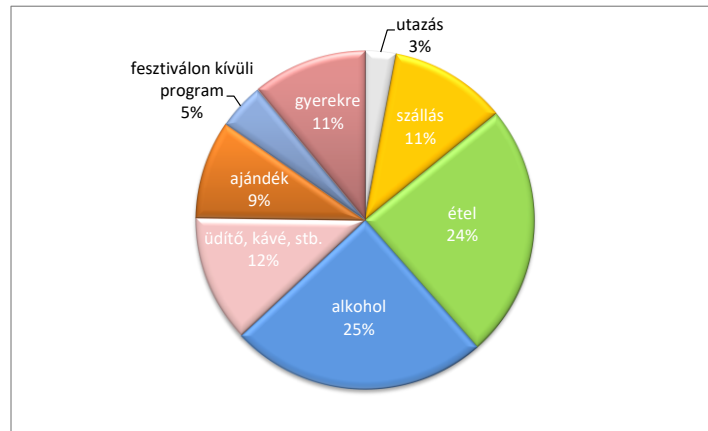
A többség nem csak egy napon vett részt a fesztiválon (átlag 2,3 nap). Ha kiszámítjuk az összes napon történt kiadásokat, akkor a fesztivál teljes ideje alatt összesen 17.200 Ft-ot költött egy fesztivál látogató. Ez az összeg az addicionális költség, vagyis a jegyeken kívüli költséget jelenti. (A jegyek ára összesen 2000 Ft, illetve a Tata kártyával rendelkezők számára 1000 Ft volt.⁸⁾

A megyében élők átlagos kiadása 14.830 Ft, a más megyékből érkezőké 20.187 Ft, a külföldről, határon túlról érkezőké 26.000 Ft volt. A fesztiválon összesen 32 ezer jegyet adtak el. A közönség összetétele alapján, a 60% megyei lakosra összesen 284,7 millió Ft, a 35% más megyékből érkezőkre 226,1 millió Ft, míg a külföldiekre 41,6 millió Ft összes költség esik.

A költségvetés legnagyobb részét az élelmiszer és az alkohol adja, mindkettő a kiadások egynegyedét jelenti, összesen tehát a felét. Mivel a fesztivál vonzáskörzete nem nagy (átlag 53 km), az utazási és a szállás költségek az összes kiadás 15%-át adják.

⁸⁸ A jegybevételeket a fesztiválszervezőnél vettük számításba.

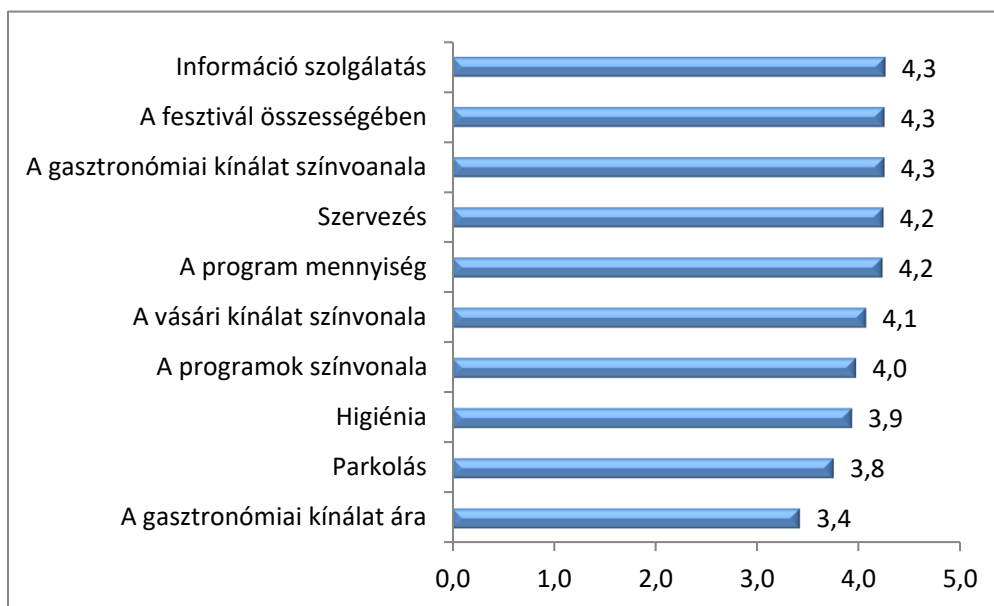
7. ábra: *A VZV során generált addicionális kiadások szerkezete*

Forrás: Saját ábra

2.5. A fesztivállal való elégedettség

A fesztivál összességében 4,3 osztályzatot kapott (1-5 skálán). Ezen általános értékelésen túl, a közönség több szempontból is értékelte a rendezvényt; a fesztivál műsorának tartalmi elemei mellett, a szervezést, az infrastruktúrát és a fogyasztási, a gasztronómiai szolgáltatók valamint a vásárolók kínálatát is értékelték. A fesztivállal összességében, az információszolgáltatással, a gasztronómiai- és a programkínálat mennyiségével, a vásári kínálat színvonalával és magával a szervezéssel (4,3-4,1) elégedettebbek az emberek, mint a programok színvonalával (4,0). Az általános elégedettség mögött ezért kevésbé a tartalommal, inkább a fogyasztási lehetőségekkel való elégedettség húzódhat meg. Mint általában a fesztiváloknál, Tatán is a higiénia és a közlekedési/parkolási lehetőségek jelentik a szervezés leggyengébb pontjait (3,8,-3,9). A gasztronómiai kínálat árszínvonalával a leginkább elégedetlenek (3,4), azonban ez sem egyedi jelenség.

8. ábra: A fesztivállal való elégedettség (1-5 osztályzat, átlag)

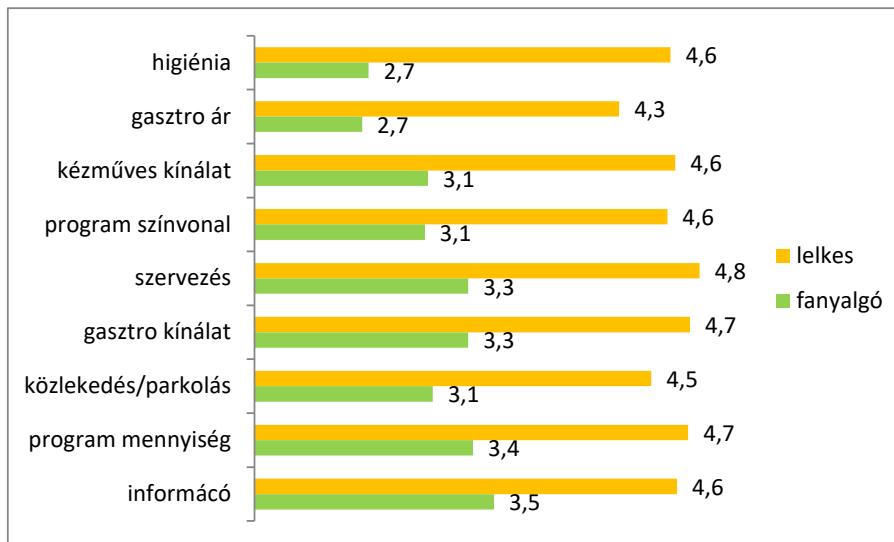
Forrás: Saját ábra

2.5.1. Vélemény csoportok

Többváltozós elemzés segítségével kerestük, hogy milyen alcsoportokra oszthatjuk a közönséget. Három csoportot különítettünk el, a lelkes csoportot, a fanyalgókat és az átlagos véleményt megfogalmazókat. A közönség közel fele (44%) az átlagos, valamivel több, mint egyharmada (37%) a lelkes, és kb. egy ötöde (19%) a fanyalgók csoportja.

Legnagyobb különbség a tisztaság, a vendéglátás ára, a vásári kínálat és a program kínálat színvonalában, a legkisebb eltérés az információ szolgáltatásról alkotott véleményben van a két csoport véleményében. A programok mennyisége, a parkolás/közlekedés és a gasztronómiai kínálat megítélésben kisebb a véleménykülönbség a lelkesek és a fanyalgók között.

9. ábra: *A lelkesek és a fanyalgók fesztivál értékelései (1-5 osztályzatok átlaga)*
(A lelkesek és a fanyalgók véleménye közti különbség csökkenő sorrendjében)

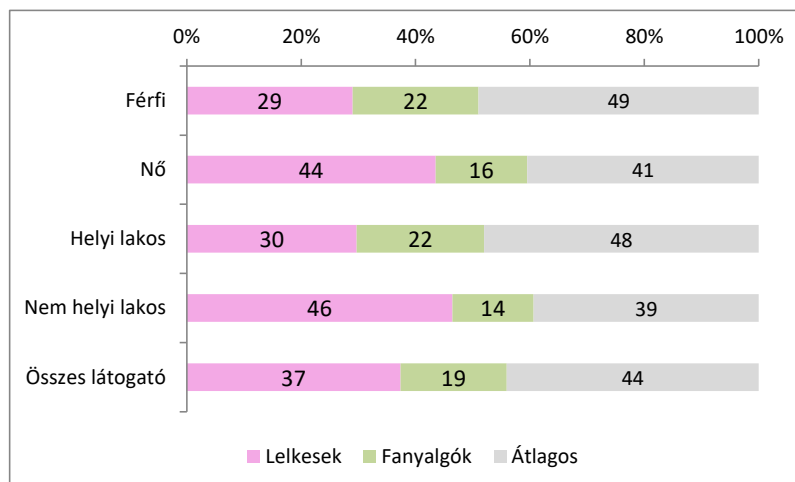
Forrás: Saját ábra

2.5.2. A véleménycsoportok jellemzői, a lelkesek és a fanyalgók közti különbségek

A demográfiai csoportokon belül vizsgálva a három véleménycsoport arányát a legmarkánsabb jellemző, hogy:

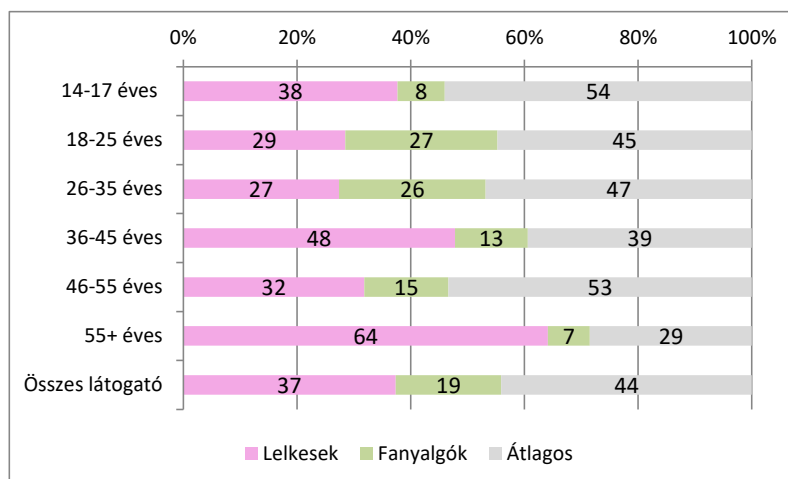
- Az 55 évnél idősebbek és a 36-45 évesek körében jelentősen nagyobb a lelkesek aránya (65% ill. 48%), és kisebb a fanyalgóké (7% ill. 13%), mint a teljes mintában.
- A fanyalgók aránya a 18-35 évesek körében a legmagasabb (26-27%).
- A nőknél nagyobb a lelkesek és kisebb a fanyalgók aránya, mint a férfiak illetve a teljes közönség körében.
- A helyi lakosok közt több a fanyalgók aránya, mint a nem helyiek körében (22% vs. 14%).
- A nem helyiek között 16 százalékponttal több a lelkesek aránya, mint a helyiek körében (46% vs. 30%).

10. ábra: Vélemény csoportok aránya a nők és a férfiak, valamint a helyi és nem helyi lakosok körében

Forrás: Saját ábra

11. ábra: Vélemény csoportok aránya a különböző életkorúak körében

Forrás: Saját ábra

2.5.3. A fesztivállal való látogatói elégedettség és fejlesztési irányok

Nyitott kérdésekkel is vizsgáltuk, hogy mi tetszett különösen a fesztiválon, és mit javítanának a látogatók, melyek a fesztivál gyenge pontjai. Többen (80%) jelöltek meg valamilyen különösen tetsző dolgot, mint ahányan javítandót (60%).

A pozitív és a negatív válaszok sorrendje hasonló volt, sokszor ugyanazt a dolgot tartották a legjobb illetve a leginkább javítandó tényezőnek. A tetszések többsége a koncertekre, a fellépőkre irányult, a közönség közel egyharmada ezt jelölte meg a fesztivál erősségének. A programok közül, a koncertek mellett, a gyerek programok, illetve maga az, hogy voltak gyermekeknek szóló programok, nyerték el a legtöbbek tetszését (8%). A körülményeket, a jó hangulatot és a gyönyörű környezetet 10-10% tartotta kiemelésre méltónak. A virág tematikát kevesebben dicsérték (7%), a vízi programokra pedig alig-alig jutott említés (4 fő).

5. táblázat: *Mi az, ami kifejezetten tetszik a fesztiválon?*

(nyitott válaszok típusai és megoszlása)

Mi tetszett?	fő	%
koncertek, fellépők	128	29,1
gyerekprogramok	36	8,2
virág	31	7
tűzijáték	5	1,2
vízi programok	4	1
kulturális sokszínűség	57	13
étel, ital	24	5,5
kézműves vásár, virágok	16	3,6
hangulat	45	10,4
hinta, babzsák	8	1,8
a környezet, a vár, a tó	43	9,9
jó szervezés, információszolgáltatás	11	2,5
minden tetszik	8	1,8
egyéb pozitív említés	9	2

Forrás: Saját szerkesztés

A fesztivál gyenge pontjai között, csakúgy, mint az erősségét illetően, a lista élén a koncertekkel kapcsolatos észrevételek állnak. A kritikát megfogalmazók kevesebben vannak,

mint a koncert kínálattal elégedettek (10% vs. 30%). Körükben a jobb, nevesebb fellépők iránti igény fogalmazódik meg. A fejlesztési lehetőségek lista másik fontos eleme a tisztaság, több mosdót és kevesebb szemetet szeretne a látogatók közel 10%-a. Hasonló azok aránya, akik a drágaságot említik, a jegyekét, az ételek, italok árát, vagy csak általában a „drága” jelzőt használták, különösebb specifikáció nélkül (összesen 13%).

A közlekedés és a parkolás nehézségei, a busz közlekedés hiányosságai 5% említést kapott. 3-4% kifogásolta, hogy kevés az ülőhely, nagy a zsúfoltság, a tömeg, illetve szűk a program kínálat. A szervezés különféle területeit, a színpadok közelségét, a pontatlan kezdést, a táska ellenőrzést, a kevés gyerek, virág, illetve vizes programot csak kevesen említették a nyitott kérdéseknél.

6. táblázat: *Mit kellene javítania a fesztivál szervezőinek, melyek a fesztivál gyenge pontjai?*

Javítandó	fő	%
jobb, nevesebb fellépők	42	9,5
tisztaság, mosdók	38	8,7
drága a jegy, napijegy kéne	27	6,2
drágaság, általában	20	4,6
drága az étel, ital	9	2
rossz közlekedés	23	5,3
több ülőhely	16	3,8
zsúfoltság, nagy a tömeg	16	3,7
kevés a program	15	3,5
információszolgáltatás	11	2,6
eső ellen védett hely, több pára kapu	10	2,1
koncertek kezdése csúszásokkal	8	1,8
biztonság, táska ellenőrzés	7	1,7
áthallatszik a zene a színpadok között	7	1,5
több gyerekprogram	5	1,3
kevés a virágos program	4	1
szervezés	3	0,7
vízi programok	1	0,3
infrastruktúra	1	0,2
egyéb	27	6,3

Forrás: Saját szerkesztés

2.5.4. Hogy érinti a helyieket a fesztivál?

A helyi lakosok véleménye jóval kedvezőlenebb a fesztivál fogadtatásával kapcsolatban, mint a nem helyieké. A helyi lakosok közel fele (46%) úgy gondolja, hogy negatív (7%) vagy közömbös (31%) a hatás, és fele (62%) szerint pozitív (47%) vagy nagyon pozitív (15%). A nem helyiek körében ezzel szemben 73% gondolja azt, hogy pozitív vagy nagyon pozitív a helyiek hozzáállása a VZV Fesztiválhoz.

3. A 2017-es lakossági megkérdezés eredményei, a VZV társadalmi hatásai

3.1. A megkérdezés demográfiai jellemzői

Az elemzés 263 tatai lakos véleményét tükrözi. A megkérdezettek között a nők aránya közel másfélszer nagyobb a férfiaknál. A válaszadók 60,5%-a nő, míg a férfiak aránya 39,5%.

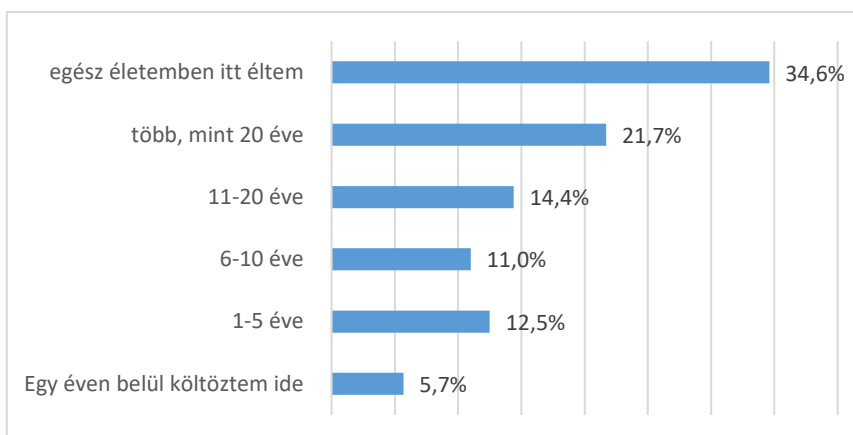
A megkérdezett helyi lakosok átlagéletkora 42,6 év. A legfiatalabb tatai lakos 14 éves volt, míg a legidősebb 79 éves, mely nagy szórás mutat (15,5 év szórással). A legtöbb megkérdezett 12-12 fő, 42 éves illetve 52 éves volt (módusz).

Az életkor alapján három csoport kialakítására került sor a további kérdésekre kapott válaszok életkor szerinti eltérésének elemzése céljából. Az első csoportba tartoznak a 35 év alatti megkérdezettek (34,6%), a második csoportba a 35-50 év közöttiek (32,3%), a harmadik csoportba az 50 év feletti megkérdezettek (33,1%).

A felmérésben szereplő helyi lakosok négyötöde közép- vagy felsőfokú végzettségű. A legtöbben érettségiztek (44,4%), míg a felsőfokú végzettségűek aránya 36,9%. Általános iskolát végzett 12 fő, az életkorukat tekintve tizenegyen 18 év alattiak, vagyis jelenleg középfokú tanulmányaikat végzik. Átlagéletkor mégis magasabb, 19,4 évesek, de ennek oka, hogy a mintában szerepel egy 52 éves férfi, aki általános iskolai végzettséget nevezett meg.

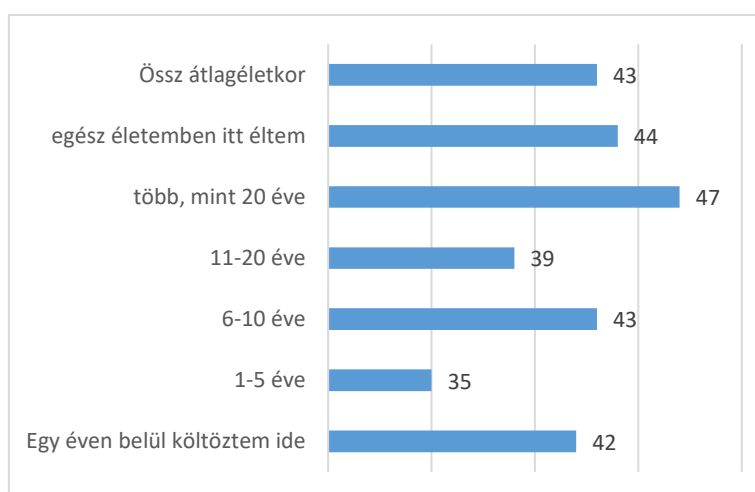
3.2. Tata, mint lakóhely megítélése

A válaszadók több, mint fele tősgyökeres tatai, 34,6% egész életében ott élt, további 21,7% pedig több, mint 20 éve él Tatán.

12. ábra: A megkérdezettek tatai lakóhelyének ideje (N=263)

Forrás: Saját ábra

A megkérdezett tatai lakosok közel fele (48,7%) úgy nyilatkozott, hogy imád a településen élni és el sem tudná képzelni máshol az életét. A nagyon elégedettek átlagéletkorukat tekintve idősebbek (44,5 év). További 44,5% szeret Tatán élni, de valószínűleg máshol is jól érezné magát. Az ő átlagéletkoruk 41 év. Mindössze 18 válaszadó (6,8%) nyilatkozott úgy, hogy csak azért él Tatán, mert a körülményei nem engedik, hogy változtasson, de szívesebben élne máshol. Átlagéletkorukat tekintve ők a legfiatalabbak 38,9 évvel.

13. ábra: Átlagéletkor összevetése azzal, hogy mióta él Tatán (N=263)

Forrás: Saját ábra

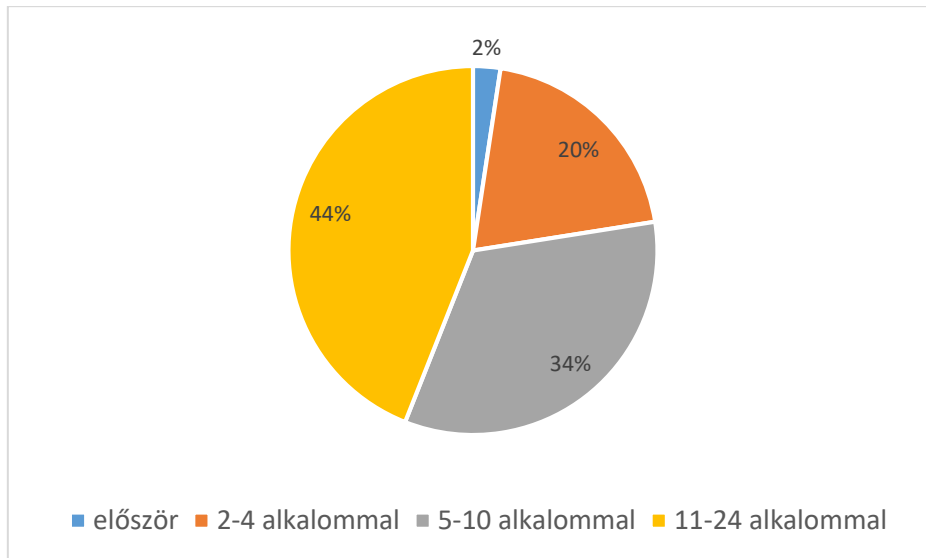
3.3. *Tatai lakosok kapcsolata a fesztivállal*

Megkérdeztük a helyi lakosoktól, hogy a lakásuk milyen távolságra található a Víz, Zene, Virág Fesztivál helyszínétől, azt feltételezve, hogy minél közelebb lakik, annál inkább érinti a mindennapjait a rendezvény helyszíne, annál inkább szembesül annak pozitív és negatív hatásaival. A fesztivál megítélésénél a közel és távollakók véleményének különbségét meg fogjuk mutatni.

A megkérdezett tatai lakosok kétharmada (63,9%) közel lakik a rendezvényhez, látja/hallja a rendezvényt. Egyharmaduk viszont a rendezvénytől távol lakik nem érinti a mindennapjait a VZV fesztivál. A megkérdezett tatai lakosok közel fele (47,5%) általában a legtöbb helyi rendezvényre elmegy és további 43,7% olykor elmegy azokra. Mindössze 20 válaszadó (7,6%) nem mutat érdeklődést az ilyen rendezvények iránt, nem érdekli őket. Három fő egyéb okokat nevezett meg, az is a részvételi szándékot mutatta, csak pl. a meleg miatt nem vett részt az idei rendezvényen. A válaszadó tataiak általában érdeklődnek a Víz, Zene, Virág Fesztivál iránt, az 1-5 skálán átlagosan 3,8 értékelést adtak, kétharmaduk 4 vagy 5 értéket adott meg.

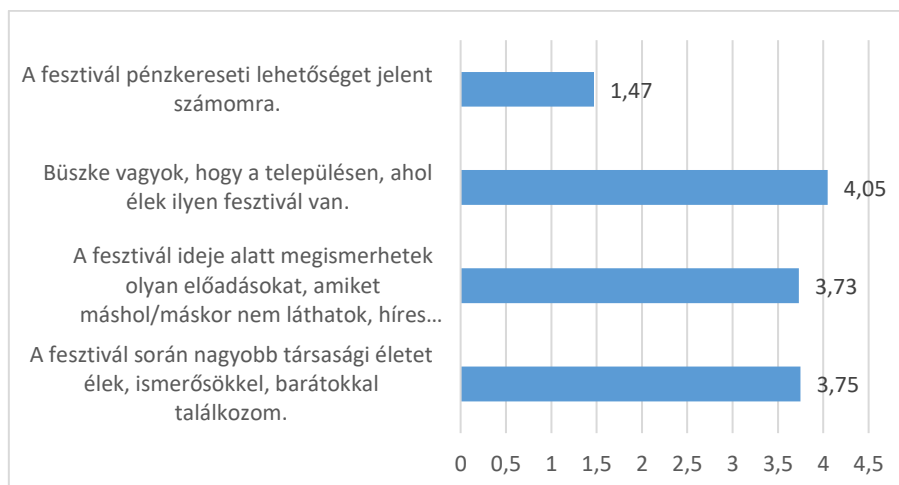
A megkérdezettek 96,6%-a már részt vett a fesztiválon, mindössze 9 válaszadó nem volt még. A megnevezett okok között az alábbiak szerepeltek: nem volt otthon, más programja volt, dolgozott vagy más elfoglaltsága volt. Mindössze egy fő említette okként, hogy drága volt a rendezvény. Meglehetősen nagy a szórás azok között, akik már részt vettek korábban a tatai VZV fesztiválon: 1-24 közötti alkalmakat neveztek meg. Átlagosan 11,2 alkalommal vettek részt a résztvevők, a legtöbben 24-en 24 alkalommal voltak a fesztiválon, de 23-23 fő 5 illetve 10 alkalmat nevezett meg.

A kutatás keretében azt is vizsgáltuk, hogy a megkérdezettek között vagy a családjukból bárki, bármilyen módon részt vett-e a VZV Fesztivál szervezésében. A válaszadók 70%-a nyilatkozott úgy, hogy senki, semmilyen módon nem vett részt a szervezésben. Legnagyobb arányban önkéntesként kapcsolódnak be a fesztivál szervezésébe, 42 fő (16%) végzett valamilyen önkéntes munkát a fesztiválon. Díjazásért vagy fellépőként, amatőr együttes tagjaként 16-17 fő (6-6,5%) vett részt, további 11 fő (4,2%) pedig egyéb módon kapcsolódott be a fesztivál szervezésébe (pl. fotósként, kiállítóként vagy résztvevőként flashmob táncban).

14. ábra: A Víz, Zene, Virág Fesztiválon való részvétel száma (N=254)

Forrás: Saját ábra

A tatai lakosoktól megkérdeztük, hogy mit jelent a számukra a Víz, Zene, Virág Fesztivál. A válaszokat 1-5 skálán értékelték, ahol az 1 egyáltalán nem jellemző – 2 nem jellemző – 3 jellemző is, nem is – 4 jellemző – 5 teljes mértékben jellemző értéket jelentette. A válaszadók által megnevezett értékek az alábbiak voltak.

15. ábra: Mit jelent a Víz, Zene, Virág Fesztivál a megkérdezett számára (N=254)

Forrás: Saját ábra

3.4. Tatai VZV hatásainak megítélése

A helyi lakosok véleménye szerint összességében a Víz, Zene, Virág Fesztivál inkább pozitív hatást fejt ki a település életében: a válaszadók háromnegyede így vélekedett, további 12,2% szerint inkább semleges a hatása, míg 8,4% (22 fő) nem tudta megítélni. Inkább negatív hatást mindössze 6% nevezett meg (16 fő). A megkérdezettek életkora nem befolyásolja a Víz, Zene, Virág Fesztivál megítélését.

A kérdőívben a helyi lakosok kifejtették, hogy ők mit gondolnak, hogy a Víz, Zene, Virág Fesztiválnak van-e valamilyen pozitív hatása, illetve valamilyen negatív hatása az itt élő emberek életére, vagy a településre, és a válaszaikat röviden indokolják.

7. táblázat: Víz, Zene, Virág Fesztivál pozitív hatása nyitott kérdések alapján

A helyiek által említett pozitív hatások	Említések százaléka	Válaszadók száma (fő)
összekovácsolja a helyieket, közösségteremtő, régi ismerősökkel lehet összefutni	9,1	24
felpezsdül a város élet, feltöltődés a szürke hétköznapiak után	4,2	11
városi turizmus fellendül, város jó hírneve, ismert lesz, lokál patriotizmus	26,2	69
kulturális programok vannak	3,8	10
szórakozás, élmény, gasztronómia, evés, ivás, fiataloknak jó szórakozás, vidám hangulat	19	50
forgalom növelés, vállalkozóknak, helyi termelőknek anyagi haszon	9,5	25
egyéb válasz (szegények is ingyen szórakozhatnak, építő jellegű, hagyományt teremt, önkénteseknek lehetőség a munkára)	1,9	5

Forrás: Saját szerkesztés

A kérdőívben nemcsak a megkérdezettek által érzékelt és megnevezett hatásokat mértük fel nyitott kérdésben, hanem a válaszadó tatai lakosoknak konkrét állításokat tettünk fel, amelyek a Víz, Zene, Virág Fesztivál társadalmi és gazdasági hatásaira irányultak. A válaszadók a már ismert 1-5 terjedő skálán értékelték, hogy véleményük szerint a megnevezett hatás mennyire jellemző, érzékelhető lakóhelyükön. Az alábbi táblázat mutatja a százalékos megoszlást.

8. táblázat: *Víz, Zene, Virág Fesztivál negatív hatása nyitott kérdések alapján*

A helyiek által említett negatív hatások	Említések százaléka	Válaszadók száma (fő)
zajártalom, hangos	16,3	43
rongálás, szemetelés	11,8	31
útlezárás, közlekedési problémák, kevés parkoló	14,2	38
alkohol miatti viselkedés	1,2	2
drága, felesleges pénzköltés	2,7	7
csak pozitív hatása van	0,8	2
bűnözés	0,8	2
nagy nyüzsgés	5,3	14
egyéb*	1,6	4
nincs ilyen	11	29

*egyéb válaszok: másra kéne a pénzt fordítani a városnak, fellépők kísérőinek nem adnak ingyen jegyet, nincs napi belépő, már nem a tataiakért van

Forrás: Saját szerkesztés

A kapott válaszok megoszlása életkor szerint nem mutat lényeges eltérést, egy-két esettől eltekintve. Ilyen például az, hogy a fiatalabbak szerint egyáltalán nem jellemző, hogy a fesztivál ideje alatt zsúfoltak az utak, nehéz parkolni vagy nagy lenne a zaj. Mindamellet a fiatalabbak szerint teljes mértékben jellemző, hogy a fesztivál ideje alatt gyakori a rongálás és a károkozás. Az idősebb korosztály az átlagnál nagyobb arányban értett teljes mértékben egyet azzal, hogy a fesztivál pénzkereseti lehetőséget jelent a számukra. A teljesen egyetértők átlagéletkora 51,7 év.

Ugyanakkor érdekes megvizsgálni, hogy a fesztivált mennyire tekintik a helyi identitást formáló rendezvénynek. Életkor szerint a válaszok tekintetében nincsen eltérés, kivéve azt, hogy a teljes mértékben egyet nem értők (1-es értéket bejelölők) átlagéletkora jóval magasabb a többi csoporthoz képest (48,75 év). Mindamellet szignifikáns eltérés érzékelhető a kapott válaszokban aszerint, hogy hányadik alkalommal vett részt a fesztiválon. A több alkalommal résztvevő megkérdezettek jobb véleménnyel vannak a fesztivál gazdasági és társadalmi hatásainak tekintetében. Az egyes válaszokra kapott átlagértékeket mutatja az alábbi táblázat.

9. táblázat: A fesztivál hatásainak megítélése a részvétel száma alapján

Vélemény	Először	2-4	5-10	11-24 alkalommal	Összesen
A fesztivál sok turistát vonz a településre.	3,83	4,27	4,45	4,66	4,49
A fesztivál színesíti a települési programkínálatot, szabadidőtöltést.	3,83	4,27	4,42	4,58	4,45
A fesztivál összekovácsolja az itt élőket.	2,5	3,61	3,64	3,85	3,7
A fesztivál javítja a város ismertségét, imázsát.	4,0	4,0	4,28	4,42	4,28
A fesztivál hatására sokat szépült a város.	2,83	3,53	3,64	3,60	3,58
A fesztivál büszkévé teszi a helyi lakosokat.	3,33	3,73	3,54	4,02	3,78
A fesztivál a helyi infrastruktúra (pl.utak minősége, helyi közlekedés) fejlesztésére, javítására ösztönzőleg hat.	2,33	3,06	3,11	3,11	3,08
A fesztivál miatt nő a szálláshelyek száma.	3,17	3,31	3,46	3,64	3,50
A fesztivál munkalehetőséget ad a helyiek számára.	3,00	3,35	3,10	3,37	3,26
A fesztivál ideje alatt zsúfoltak az utak, nehéz parkolni.	4,33	3,82	3,96	4,25	4,07
A fesztivál ideje alatt rosszabb a közbiztonság (pl. több a bűnözés és a lopás).	2,33	2,88	2,76	2,67	2,74
A fesztivál ideje alatt gyakori a rongálás, károkozás.	2,83	3,04	2,60	2,68	2,73
A fesztivál ideje alatt nagy a zaj.	4,0	3,53	3,21	3,39	3,38
A fesztivál ideje alatt sokkal koszosabb a település.	3,5	3,29	2,91	2,88	2,99

Forrás: Saját szerkesztés

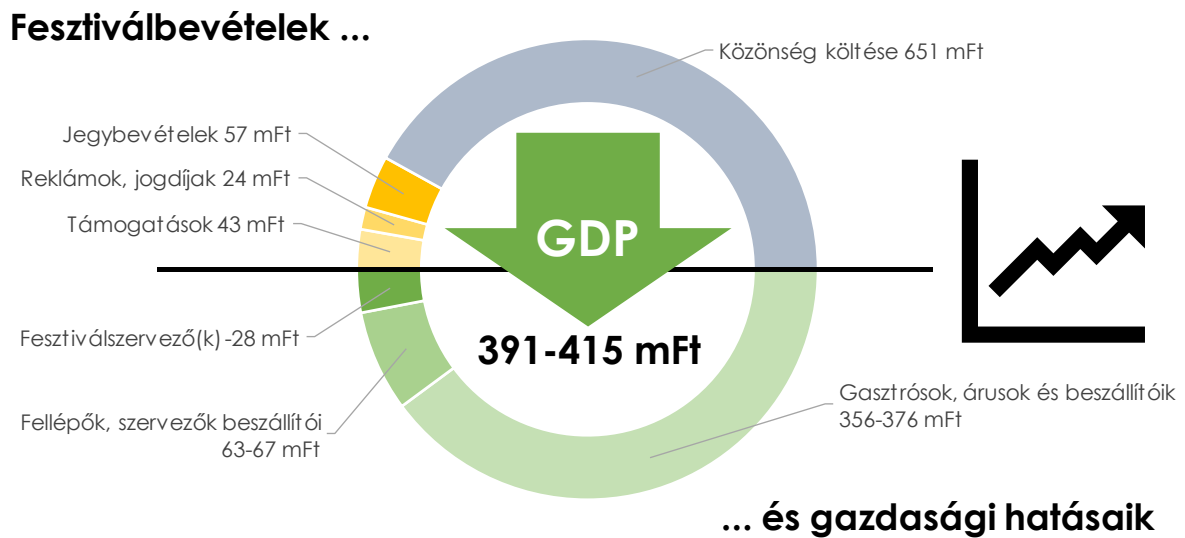
4. Gazdasági hatások elemzése

A fesztiválok mellett, hogy a helyi közösségeket erősítik, gazdasági szereplők is, ezért támogatásukat a gazdaságba és a (helyi) társadalomba való befektetésként fogjuk fel. A fesztiválokön elérhető termékek és szolgáltatások mögött bonyolult gazdasági kapcsolatok húzódnak. A fesztivál összes üzleti partnere több, másik gazdasági ágazat szereplőivel kerülnek vevő/eladó viszonyba. A következő számítások során nem csak a közvetlen, de az ún. közvetett (indirekt) hatásokat is figyelembe vettük.

A 2018. évi VZV Fesztivál megvalósítása – a fesztivál szervező információi alapján – összesen 124 millió forintból történt, amiből 43 millió Ft támogatásokból, 24 millió Ft reklám bevételekből, jogdíjakból, 57 millió Ft pedig jegybevételekből állt. A fesztivál közönsége – a helyszíni adatfelvételünk szerint – összesen 651 millió forintot költött a fesztiválhoz kapcsolódóan (utazásra, ételre, italra, szállásra, ajándékokra, különböző fesztiválon kívüli programokra). A fesztivál megrendezése tehát összesen 775 millió Ft elköltését generálta. Kérdésünk, hogy ez az összeg, hogy kerül be a nemzetgazdaság vérkeringésébe, milyen hozzáadott értéket, foglalkoztatást és adóbevételt eredményez?

A VZV Fesztivál összesen, hozzávetőlegesen 391-415 millió forinttal járul hozzá a GDP-hez; a 312 millió Ft fesztiválbevétel minden egy forintja 0,5 Ft alapáras országos GDP-t, a 43 millió Ft fesztiváltámogatás minden egy Ft-ja pedig 9,4 Ft alapáras országos GDP-t generál.

16. ábra: A VZV Fesztivál GDP hatása

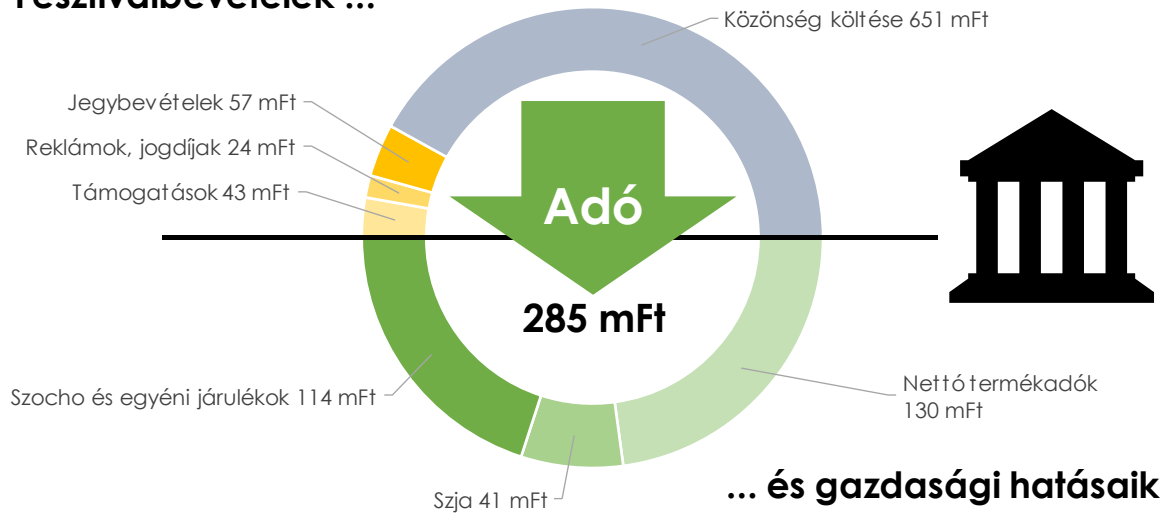
Forrás: Saját ábra

A VZV Fesztivál a tovagyrűző hatásokat is beszámítva, összesen 285 millió Ft adóbevételt „termel”, amiből 130 millió Ft termékadó, 114 millió Ft szociális hozzájárulás és egyéni járulékok, valamint 41 millió Ft szja formájában kerül a központi költségvetéshez, vagyis minden forint fesztiválbevételre 0,4 Ft adóbevétel jut. Ha csak a fesztivál támogatásával, a 43 millió Ft-tal számolunk, akkor 1 Ft fesztiváltámogatás 6,6 Ft adóbevételt generál.

17. ábra: A VZV Fesztivál adó hatása

Fesztiválbevételek ...

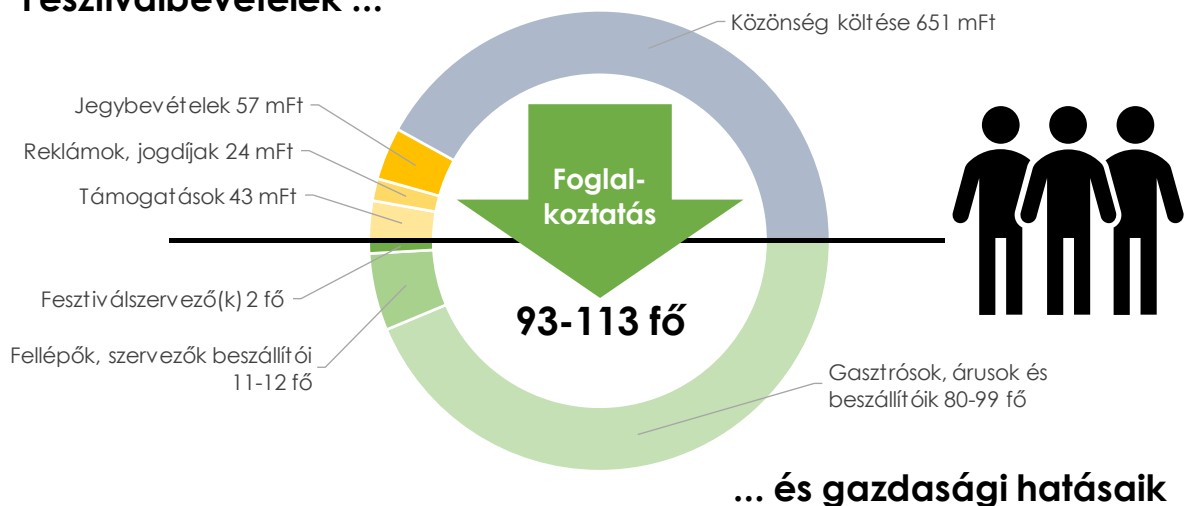

Forrás: Saját ábra

A VZV Fesztivál lebonyolítása (előkészítése, megrendezése és utómunkálatai) során két főnek megfelelő létszámot foglalkoztatott teljes időben. E mutatónál is figyelembe véve mind a közvetlen, mind a közvetett hatásokat, becsléseink szerint, nemzetgazdasági szinten, 93-113 fő foglalkoztatását jelenti a VZV Fesztivál. Ez egyben azt is jelenti, hogy 10 millió Ft fesztiválbevétel 1,3 fő teljes időben való foglalkoztatását generálja. Ugyanezt a mutatót csak a támogatásokra számítva 2,4 fő/millió Ft eredményt kapunk.

18. ábra: A VZV Fesztivál foglalkoztatási hatása

Fesztiválbevételek ...

Forrás: Saját ábra

5. Összegzés, jövőbeni fejlesztési irányok

A VZV Fesztivállal a tizenévesek a leginkább elégedettek, számukra ez a fesztivál teszi könnyen elérhetővé a korcsoportjuk igényeire jellemző bulizást, zenei koncertek látogatását. Ugyanakkor fogyasztóként nem jelentenek fontos célcsoportot, keveset költenek magán a fesztiválon. Elsődleges célcsoportnak nem ajánlhatók, de fontosak annyiban, hogy megszeressék a VZV-t, és idősebb, „vagyonosabb” korukban is visszatérjenek.

A 18-25 éves szegmens a legkritikusabb a fesztivál kínálatával. Ők valószínűleg több, nevesebb zenei koncertre is eljutnak, ahol szélesebb kínálattal találkoznak, és feltehetően ízlésük is eltér a 14-17 évesekétől. Már nem csak pörögni, tombolni akarnak, hanem jó zenét, változatosabb fellépőket, jobb koncerteket szeretnének helyben is hallani. Ez a csoport a legjelentősebb alkohol fogyasztó, egyéb költségei átlag alattiak. Ha az ő igényeiket szeretné a VZV kielégíteni, nevesebb fellépőket kell „szállítani” számukra, vagy megtalálni olyan más program elemeket, amelyek ezt a réteget elégedettebbé teszi.

A legideálisabb célcsoport a VZV számára a 26-55 éveseké, ők az elégedettebbek és a legtöbbet fogyasztók is. Köztük is a 36-45 évesek a „legjobb”, ők érkeznek a legtöbb gyerekekkel, ami a fesztiválon a fogyasztásukat növeli. Ezen korcsoportok számára a gyermek

programok megléte és minősége különösen fontos, ezért érdemes a VZV-nek a gyermekprogramokat fejleszteni. Ezek olcsóbbak is, mint egy-egy nevesebb zenei fellépőt megszerezni.

Általában a virág- és vízi programok fejlesztése is szükséges lenne, mert ezeket is valószínűleg értékelné ez a szegmens.

A legidősebbek, az 55 éven felüliek szintén az elégedett csoportok közé tartoznak, de fogyasztásban elmaradnak az aktívabb korúaktól. Arányában kisebbségben vannak a fesztiválon, ők sem jelenthetnek elsődleges célcsoportot, de gesztusokat érdemes feljűk is tenni. Valószínűleg őket a virág programokkal és komolyabb színház, zenei programokkal lehet még lelkesebbé tenni.

A tisztaság kérdése sok kritikát kapott, ezek nem csak a WC-k, mosdók állapotára, hanem általában a tisztaságra vonatkoztak. Erre a kérdésre is jó lenne még nagyobb figyelmet fordítani, és pl. a nagyon rossz állapotú mosdókat lezárni, hogy ne rontsa a fesztiválról alkotott összképet. A parkolást és a közlekedést ért kritikák, bár nem okvetlenül a fesztivál szervezőket célozzák, érdemes átgondolni, pl. az éjjeli busszal vagy más eszközzel megoldást találni.

A VZV gazdasági hatásában nem kiemelkedő fesztivál, mivel Tata turisztikai forgalma a gyönyörű környezet miatt egyébként is nagy, a fesztiváltól függetlenül is sokan megfordulnak a településen. A nem helyiek közül ugyan sokan említették, hogy direkt a fesztivál miatt jöttek a településre, kérdés, hogy a fesztivál nélkül is, más időpontban, más alkalomból nem járnak-e Tatán, így a VZV csak elhalasztott vagy előrehozott alkalmat jelent Tata meglátogatására. Mindez nem jeleni azt, hogy magának a szervezőnek, magán a fesztiválon ne lenne érdemes a nagyobb bevételre törekedni, különösen, ha az ügyesebb gazdálkodás lehetővé tenné a színvonal emelését, és ezzel hozzájárulna minél több ember szubjektív elégedettségéhez, kultúra- és szórakozás iránti igényeinek kielégítéséhez.

6. Források

VZV (2019) Víz, Zene, Virág Fesztivál – A Fesztiválról. Letöltés helye: <http://vizzenevirag.hu/a-fesztivalrol/> Letöltés időpontja: 2019. 12. 19.